

PAUL EVERAC

O să facem mai mult

Se spune că aş fi un autor destul de jucat. Asta înseamnă un autor destul de judecat. Este judecata mai favorabilă sau mai puţin? Cine o poate întări decât timpul!?!...

Unii se grăbesc să arate că a venit o altă generaţie, care face o altă dramaturgie, fiindcă, mă rog, „consecraţi” au dat în repetiţie sau în lucruri minore, calpe ori elucubrante. Aşa o fi, dar tot timpul, (şi nu cei grăbiţi cu clasificările), verifică această altă dramaturgie, dacă alta este, şi nu e tot aceeaşi în forme puţin mai eliptice, mai analitice sau mai bizare. Bizareria nu ţine loc de noutate, nici compunerea anticalofilă de spontaneitate, nici sinceritatea de valoare, nici duritatea de francheţe. Sint condeie care s-au verificat (Naghiu, Iacoban) şi condeie care s-au infirmat. Şi cam asta e tot. Nici o morbideţe nu s-a consolidat, nici o aiureală n-a dat sentimentul genialităţii.

Să fie nevoie de o altă dramaturgie, de un alt fel de dramaturgie? Cam cum? Cam ea la cine? În multe ţări dramaturgia e moartă. A încercat tot felul de artificii până s-a dezumflat. Şi erau ţări puternice, de cultură.

Aici, la noi, în 30 de ani, s-a ales destulă dramaturgie. Poate nu e mondială, dar există. Ba eu am conştiinţa netă că e în progres.

În cultură progresul nu e obligatoriu, stihial. Nu poţi să spui: vreau să progrez în cultură şi, pe cale de consecinţă, să şi progrez. O dată merge mai bine pictura, altă dată romanul sau muzica simfonică. După aceea vin perioade de stagnare, de reculegere. Sau de apatie, — pentru cite un gen.

Nu e obligatoriu nici ca dramaturgia să meargă tot timpul în progres. Dar sentimentul meu este că a mers. Nu-mi dau seama dacă ne trebuie chiar altă dramaturgie. Dar îmi dau seama că ne trebuie una mai bună. Şi că se poate.

Treizeci de ani sînt o bună epocă, în care s-au făcut multe lucruri. Unele extraordinare. S-au făcut şi în mişcarea de teatru. Am făcut şi noi cît am putut. O să facem probabil mai mult, cu sentimentul că servim o cauză importantă.

Ce s-a făcut? Mai întii s-a deschematicizat în bună măsură. Nu chiar de tot, dar dramaturgia, prin chiar natura ei, are un anume schematism implicit (probă că un prozator cînd nu operează reducţia la schemă dramatică, pare, în teatru, prolix şi adipos).

Apoi s-a demitizat. Poate puţin cam mult. Nu trebuie şterse toate miturile cu buretele. Nici luate în deridere smecherească. Şi apoi, dacă ştergi pe unele, trebuie să ştii să crezi altele, mai puternice. Dar, în fine, s-a făcut o operă antiretorică, bună.

Apoi s-au creat esuri, simboluri, alegorii. Nu prea aveam de nici unele. Nu toate aceste esuri şi parabole „se ţin”, unele sînt de carton sau foarte incurcate. Dar bine că au apărut, ele nu lipsesc din nici o literatură. Am convertit aşadar o lipsă. S-au născut fabule filosofice, şi acum, în urmă, au căpătat şi un „cachet” autohton. Cam pe deasupra. Dar bine că se caută marele timbru, mare semnificaţie.

În sfîrşit, s-a accentuat desenul realist. A căpătat chiar o degajare pe care n-o avea. Uneori respiră un aer voiş neglijent. Alteori, curată neglijenţă. Cînd vrei să deschizi poarta sufletului nu iei şperacul, cum se mai întimplă. Dar, în general, cheile sînt mai fine, scîrţite mai puţin, de la o vreme.

Cam astea s-au făcut. Pe frontal ei îngust, cu detaşamentul ei mic, dramaturgia s-a mişcat destul de bine în actualitate, „acoperind” mereu sectoare. După 30 de ani nu putem fi insensibili la aportul ei.

Nici liniştiţi.

Şi, ca totdeauna, cei care mai au puţină nelinişte în ei, o să încerce să facă mai mult. Jucăţi sau nejucaţi vom fi judecaţi. De timp.